

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความจำเป็นของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การดำเนินงานทางการศึกษามีขอบเขตที่กว้างขวาง รัฐซึ่งเป็นผู้รับภาระในการจัดการศึกษาต้องหาแนวทางในการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณโดยประหยัด และจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการบริหารการศึกษา เป็นตัวกำกับสิ่งแวดล้อมให้ส่งผลต่อคุณภาพของบุคลากรและคุณภาพของงานตามเป้าหมาย โดยมีกรณีศึกษาการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กรณีศึกษานี้จึงเปรียบเสมือนแผนของการบริหารการศึกษา (วไลรัตน์ นุญสวัสดิ์, 2535)

หน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ "หน่วยศึกษานิเทศก์" ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 หมวด 2 ข้อ 7 กำหนดให้มีหน่วยศึกษานิเทศก์ 3 ระดับ คือ

1. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. หน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอและกิ่งอำเภอ

ตามระเบียบว่าด้วยศึกษานิเทศก์ดังกล่าว มอบให้หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดรับผิดชอบพัฒนาบุคลากร และพัฒนาการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในระดับจังหวัด การพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ต้องอาศัยการทำงานที่

เป็นระบบการนิเทศอย่างเป็นกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การวางแผนการนิเทศการปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผล

การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ หมายถึง การสำรวจสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะพัฒนาในสภาพปัจจุบันตามความต้องการของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เช่น การมาเรียนของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เป็นต้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบให้ชัดเจนถูกต้อง จัดกลุ่มข้อมูล แปลงข้อมูลเป็นสารสนเทศ และจัดระบบการจัดเก็บข้อมูล ส่วนการวางแผนการนิเทศเป็นการนำข้อมูลและสารสนเทศที่จัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบไปใช้วางแผนจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร และการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ข้อมูลและสารสนเทศที่ชัดเจนถูกต้องและเป็นระบบ จะช่วยศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจวางแผนจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร และพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการปฏิบัติการนิเทศและการติดตามประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพบนหลักการของเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อูทิส นูญประเสริฐ (2526) ที่ว่าข้อมูลและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นต่อการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล

ลักษณะข้อมูลและสารสนเทศที่ดีจะต้องทันสมัย ทันเหตุการณ์ (Timely) มีความตรงตามเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ (Relevance) และมีความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536) ดังนั้นการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศควรจัดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลและสารสนเทศเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน เชื่อถือได้ นำไปใช้ได้สะดวกและเหมาะสมกับลักษณะงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌรงค์ บุญมี (2525) ที่ว่า องค์กรจะต้องมีสารสนเทศ (Information) หลากอย่าง และจะต้องมีการวางระบบข้อมูล (Information System)

จากประสบการณ์ในการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ ของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดที่ผ่านมายังไม่เป็นระบบข้อมูล ยังไม่ทันต่อเหตุการณ์ ไม่มีการวางแผนสำรวจความต้องการการใช้ข้อมูลและสารสนเทศไว้ล่วงหน้า ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลบ่อยครั้ง ข้อมูลซ้ำซ้อน ซึ่งสอดคล้อง

กับสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบสารสนเทศทางการศึกษาในประเทศไทยที่ อำนวย จันทวานิช และเจษฎ์ อนรรฆมงคล (2527-2528) นำเสนอไว้คือ ปัญหาความซ้ำซ้อน ปัญหาการเพิ่มภาระของผู้ให้ข้อมูลจนมีปฏิริยาต่อต้านการสำรวจ ปัญหาขาดความแน่นอน และความเชื่อถือได้ของข้อมูลและสารสนเทศ ทำให้เกิดความสับสนในหมู่ผู้ใช้ข้อมูลการวิจัยการศึกษาไม่มีหน่วยงานใดศึกษาหรือจัดเก็บ ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิมักคลาดเคลื่อนเพราะไม่เข้าใจคำชี้แจง ข้อมูลและสารสนเทศบางตัวไม่ถูกนำไปใช้ และปัญหาด้านความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านข้อมูลและสารสนเทศ และจากงานวิจัยของ สุรชาติ สันทรทรัพย์ (2527) พบว่า เรื่องการจัดระบบสารนิเทศ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีปัญหาด้านความรู้และทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการจัดเก็บข้อมูลล่าช้า ปัญหาด้านเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ปัญหาความเร่งด่วนในการต้องการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ และปัญหาการจัดเก็บข้อมูลและการใช้ข้อมูลไม่เป็นระบบ

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นของการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ ตลอดจนโครงสร้างของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดที่เปลี่ยนแปลงไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 การศึกษาการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด จะเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพบุคลากร และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนหรือไม่และจะมีปัญหาอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจและต้องการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 ในเรื่องต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำสารสนเทศ
4. การจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ
5. การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้อื่นได้ศึกษาและวิจัย เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการนิเทศการศึกษาในโอกาสต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่อยู่ในรูปของตัวเลข หรือสัญลักษณ์ มีความหมายเฉพาะตัว ยังไม่ผ่านการวิเคราะห์ และไม่สามารถใช้ในการประกอบการตัดสินใจได้โดยตรง เช่น จำนวนห้องเรียน จำนวนครู เป็นต้น

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้เช่น อัตราครุภัณฑ์นักเรียน อัตรานักเรียนต่อห้องเรียน เป็นต้น

ระบบข้อมูลและสารสนเทศ (Information System) หมายถึง ระบบการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำให้เป็นสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533

การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง วิธีการที่จะให้ได้ข้อมูลมาเพื่อการวิเคราะห์และจัดทำให้เป็นสารสนเทศ โดยใช้เครื่องมือชนิดเดียวหรือหลายชนิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล หมายถึง การตรวจสอบความถูกต้องเชื่อถือได้ และความเป็นปัจจุบันของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาจัดกลุ่มประมวลข้อมูล และผ่านวิธีการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้ข้อมูลเป็นสารสนเทศ

การประมวลข้อมูล หมายถึง การนำข้อมูลที่เก็บจากแหล่งข้อมูลมาจัดทำให้เป็นภาพรวมตามที่ต้องการ เช่น นำคะแนนดิบวิชาคณิตศาสตร์ ชั้น ป.6 ของทุกโรงเรียนมาเฉลี่ยเป็นภาพรวมของกลุ่มโรงเรียน โดยอาศัยวิธีการทางคณิตศาสตร์

การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ หมายถึง จัดระเบียบข้อมูลและสารสนเทศให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีที่ต้องการใช้ เช่น เก็บในแฟ้มข้อมูล หรือ จัดเก็บโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ หมายถึง การนำเสนอและการเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จัดเก็บไว้ในรูปต่าง ๆ เช่น แผนภูมิ แผนภาพ เอกสารรายงาน เป็นต้น

การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการปฏิบัติงาน

การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลงานวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง หลักการ หมายถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องข้อมูลและสารสนเทศและโครงสร้างของหน่วยศึกษานิตยศาสตร์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ